

EEN KLIMAATPARAGRAAF VOOR HET NIEUWE REGEERAKKOORD

Het nieuwe kabinet staat voor een enorme opgave: hoe krijgen we Nederland uit de coronacrisis met aandacht voor onderwijs, zorg en werkgelegenheid? Maar daarbij komt nóg een grote uitdaging.

Om in 2030 de klimaatdoelen uit het Parijs-akkoord te halen en de CO₂-uitstoot met minimaal 55 procent te verminderen, moet het kabinet een groene koers varen. De uitvoering van het Klimaatakkoord is noodzakelijk, maar er is meer nodig.

Klimaatklappers

Wij vinden het belangrijk dat er een eerlijke prijs komt op vervuiling. Zodat ook de schade aan het milieu en de natuur wordt doorgerekend in bijvoorbeeld de kostprijs van een product. We zouden in Nederland moeten gaan betalen voor het gebruik van een auto in plaats van het bezit.

Ook bij de luchtvaartsector is veel winst te behalen. Luchtvaart is uitgezonderd van klimaatbeleid, terwijl het een enorme klimaatimpact heeft. Wij vinden dat de luchtvaart behandeld moet worden zoals iedere andere sector. Er zou een maximaal

toegestane CO₂-uitstoot voor vliegen moeten komen. En een eerlijke prijs voor vliegtickets, zodat we laten zien welke milieuschade vliegen met zich meebrengt.

Een versnelde overgang naar een duurzame kringlooplandbouw moet direct in gang worden gezet. Dit betekent landbouw die past binnen de milieugrenzen van ons land, en met een lonend verdienmodel voor boeren.

Wij vinden het belangrijk dat er een eerlijke prijs komt op vervuiling

Daarnaast zien we nog een klimaatklapper in het verduurzamen van onze huizen. Want daar ligt een grote uitdaging in het verschiet. Om grootschalig isoleren van woningen een succes te maken, willen wij dat het nieuwe

kabinet inzet op een isolatietegoed. Dat stimuleert huiseigenaren om hun huis te isoleren.

Schrijf mee!

Zonder deze maatregelen is het onmogelijk om als samenleving klimaatneutraal te worden en de biodiversiteit te herstellen. Door de coronacrisis moet er veel gebeuren. Maar dat betekent niet dat we de klimaatcrisis mogen overslaan. Met zo veel mogelijk inwoners van ons land schrijven we daarom een klimaatparagraaf voor in het nieuwe regeerakkoord. Zo ontlasten we het kabinet en hoeven de partijen niet meer te onderhandelen over het klimaat. De paragraaf zullen we aanbieden aan de informateur.

Hoe meer mensen meeschrijven, hoe beter. Schrijft u ook mee? Kijk op: www.natuurenmilieu.nl/verkiezingen.

VERANDEREN OM TE BEHOUDEN

Door Karen van den Einden
Senior adviseur Public Affairs

Bij het schrijven van deze column is de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen volop in gang. Wat mij opvalt in de verkiezingsdebatten is de uitvergroete tegenstelling tussen verandering versus behoud. Progressief versus conservatief. Niet alleen op het gebied van klimaat en natuur, maar breder. Ik zie het bijvoorbeeld ook als het gaat over sociale zekerheid en immigratie. Vaak komt de twijfel over verandering voort uit angst het oude vertrouwde te verliezen. Politici die hameren op dergelijke angst waren in het verleden succesvol - en ook nu weer.

'Verandering is de wet van het leven. En degenen die alleen kijken naar het verleden of het heden, zullen zeker de toekomst missen'

Maar wat nu als verandering en behoud geen uitersten zijn, maar twee kanten van dezelfde medaille? Ik neem natuur als voorbeeld: verandering is nodig om onze natuur te behouden. Zie het stikstofprobleem: landbouw, industrie, verkeer en huishoudens stoten te veel stikstof uit. Als we die uitstoot omlaag brengen, is dat beter voor de natuur, voor onze water- en luchtkwaliteit en onze volksgezondheid. Daarvoor is verandering van beleid nodig. Zodat de natuur behouden blijft.

Zoals John F. Kennedy ooit zei: 'Verandering is de wet van het leven. En degenen die alleen kijken naar het verleden of het heden, zullen zeker de toekomst missen.' De coalitieonderhandelingen beloven lastig te worden. Niet alleen de coronacrisis moet worden aangepakt, ook op het gebied van klimaat en natuur zijn de uitdagingen groot. Hoe mooi zou het zijn als de nieuwe ministers straks uitstralen dat verandering en behoud hand in hand gaan?

HET KLIMAAT IN UW TESTAMENT

Uw steun is voor het werk van Natuur & Milieu erg belangrijk. Zo konden wij ons bijvoorbeeld mede dankzij een mooie nalatenschap inzetten voor een CO₂-heffing voor de vervuilende industrie. U kunt ons een bijdrage schenken, maar u kunt die schenking ook opnemen in uw testament. Zo draagt u ook bij aan een duurzame en gezonde wereld. Kijk voor meer informatie op: www.natuurenmilieu.nl/testament.

KORT NIEUWS

OOK STATIEGELD OP BLIKJES

Vanaf eind 2022 komt er ook statiegeld op blikjes. Nadat het vorig jaar lukte om statiegeld op kleine plastic flesjes vanaf eind 2021 ingevoerd te krijgen, hadden we in februari het tweede grote lobbysucces in de strijd tegen zwerfafval. Dat is heel goed nieuws, want in het zwerfafval komen veel blikjes voor. De verwachting is dat het aantal blikjes in het zwerfafval door deze maatregel met 70 tot 90 procent daalt.

Statiegeld leunt op het principe 'de vervuiler betaalt': fabrikanten die producten in wegwerpverpakkingen aanbieden en consumenten die verpakkingen weggooien, betalen zo samen voor de oplossing. Opruimen is goed, voorkomen is beter. Met statiegeld loont het om lege verpakkingen weer in te leveren. Zo verminderen we zwerfafval en hergebruiken we grondstoffen beter.

IS UW HUIS KLAAR VOOR NIEUWE WARMTE?

Om de klimaatdoelen te halen, zorgen we er in Nederland voor dat in 2050 alle huizen van het aardgas af zijn. Huizen worden aangesloten op andere, duurzame warmtebronnen: nieuwe warmte. Deze nieuwe bronnen leveren vaak warmte op lagere temperatuur dan de cv-ketel. Of een huis hiervoor geschikt is, hangt af van hoe goed het is geïsoleerd en of de radiatoren voldoende warmte afgeven. Wij berekenden dat nu al ruim een miljoen woningen kunnen overstappen op een warmtepomp of warmtenet.

Voor de overgang naar nieuwe warmte ontwikkelden we een stappenplan. De eerste stap is de '50-gradientest' voor de cv-ketel. Met het verlagen van de temperatuur van het water dat naar de verwarming gaat, simuleert de ketel de temperatuur van een warmtepomp. U ervaart of uw huis klaar is om over te stappen, of dat het huis nog verbeterd moet worden met bijvoorbeeld isolatie. Meer informatie op: www.klaarvoornieuwewarmte.nl.

DE NATIONALE BIJENTELLING

Op 17 en 18 april is voor de vierde keer op rij de jaarlijkse Nationale Bijentelling. Vorig jaar deden er tienduizend mensen mee die samen ruim 130.000 bijen telden. Hoe meer we weten over bijen, hoe beter we ze kunnen helpen. Dat is hard nodig, want ruim de helft van de 358 bijensoorten is bedreigd. Onderzoekers gebruiken de resultaten van de Nationale Bijentelling om te zien waar verschillende bijensoorten voorkomen in Nederland en of die aantallen toe- of afnemen. We kijken samen met gemeenten naar openbaar groenbeheer en hoe we de bijen vervolgens gericht kunnen helpen en daarmee bijensterfte kunnen voorkomen. De tellingen die in het weekend van 17 en 18 april worden gedaan, zijn dus heel waardevol! Telt u ook mee? Kijk op www.nationalebijentelling.nl voor meer informatie.

WAT DOET... FRANK JACOBS

Frank werkt sinds eind 2020 bij Natuur & Milieu als projectleider bij het programma De Rijke Noordzee, een samenwerking tussen Natuur & Milieu en Stichting De Noordzee. Met De Rijke Noordzee richten we ons op het versterken van de onderwaternatuur in windparken op de Noordzee. Frank deed na zijn studie Werktuigbouwkunde ervaring op bij een scheepsbouwer. De duurzame kant van offshore wind bleef echter kriebelen. 'Het leuke aan mijn werk is dat ik de brug mag bouwen tussen de offshore windsector, ecologie en de wetenschap: een samenwerking tussen zeer verschillende industrieën,' vertelt Frank.

'Onze wetenschappers willen bijvoorbeeld graag een doelsoort (een dier waarop natuurbeleid gericht is) uitzetten op een kunstmatig rif. Dan kijk ik wat er met de windparkeigenaren en kennisinstututen mogelijk is qua financiering, planning en toegang tot het park. We kijken naar een geschikte locatie en stemmen af hoe we gaan monitoren. Deze resultaten moeten vervolgens gedeeld worden. Waar mogelijk probeer je natuurlijk te combineren en samen te werken.'

Dat we dit mogelijk kunnen maken, hebben we mede te danken aan het Droomfonds van de Nationale Postcode Loterij.

ONLINE WINKELN: KAN DAT DUURZAMER?

Kleding, meubels of thuiswerkbenodigdheden: de afgelopen maanden werd er meer online gekocht dan ooit tevoren. Ondanks de gesloten winkels bleef de vraag naar spullen onverminderd hoog. Dat leidde tot veel pakketbezorgingen, met pieken van soms meer dan een miljoen pakketjes per dag.

Niet alleen spullen zelf hebben klimaat-impact door de benodigde grondstoffen of de productiemethode. Ook het vervoer stoot CO₂ uit. De precieze uitstoot verschilt sterk per product. Als een online aankoop onvermijdelijk is, kun je in de laatste stappen van het bestelproces nog slimme keuzes maken om de uitstoot iets te beperken. Dat zit hem bijvoorbeeld in de *last mile*, het laatste stukje dat een product aflegt naar jouw huis. Per pakket wordt daarbij gemiddeld 300 tot 400 gram CO₂ uitgestoten.

Wij riepen mensen via sociale media op om bij het online winkelen bewuste keuzes te maken. Zoals goed nadenken voordat je iets nieuws koopt, en vooral lokale producten kopen. Het scheelt daarnaast uitstoot als een pakket wordt bezorgd per fietskoerier of elektrisch vervoer, en je het afhaalt bij een centraal pakketpunt. Je kunt ten slotte een uitgesteld bezorgmoment kiezen, zodat bezorgers hun route efficiënter kunnen plannen.

Lang niet alle webwinkels bieden deze duurzamere opties aan. Bezorgbedrijven en ondernemers moedigen wij daarom aan om deze mogelijkheden aantrekkelijker te maken. Meer weten? Kijk dan op: www.natuurenmilieu.nl/shop-bewust.

PEULVRUCHTEN: DE DUURZAME EIWITBRON

Peulvruchten spelen een belangrijke rol in een gezond, veelzijdig en klimaatvriendelijk eetpatroon. Vanuit milieuoogpunt zijn peulvruchten namelijk ook een van de meest duurzame eiwitbronnen en een prima alternatief voor vlees.

PEULVRUCHTEN VS. RUNDVLEES

Bij de productie van peulvruchten komen minder broeikasgassen vrij dan bij de productie van dierlijke eiwitbronnen. Ook ligt het waterverbruik een stuk lager.

WATERVERBRUIK PER KG PRODUCT

KG CO₂ PER KG PRODUCT

STIKSTOF BINDEND: GEEN KUNSTMEST NODIG

Peulvruchten kunnen stikstof uit de lucht omzetten in koolstof en suiker. Door deze vorm van natuurlijke bemesting, zijn de gewassen minder afhankelijk van kunstmest.

VAN EIGEN BODEM: MINDER TRANSPORT

Peulvruchtsoorten als bruine bonen en kapucijners worden (lokaal) in Nederland geteeld, wat de duurzaamheid ten goede komt.

LANG HOUDBAAR: WEINIG VOEDSELVERSPILLING

Geconserveerde en gedroogde peulvruchten zijn lang houdbaar, waardoor de kans op voedselverspilling kleiner is.

'WIJ SCHENKEN IN VERTROUWEN'

Natuur & Milieu wordt al sinds 1996 gesteund door de Nationale Postcode Loterij, en onlangs is de samenwerking weer verlengd. Jonne Arnoldussen is sinds januari hoofd Goede Doelen van de Nationale Goede Doelen Loterijen. Wij spraken hem over loten verkopen, het belang van vertrouwen en zijn eigen band met duurzaamheid.

'Wij zijn de ogen en oren van de loterij in de goededoelenwereld,' zo omschrijft Jonne Arnoldussen, het kersverse hoofd Goede Doelen van de Nationale Postcode Loterij, zijn afdeling. 'De Postcode Loterij geeft vaste steun aan 104 organisaties die werken aan een rechtvaardiger en groenere wereld. Wij vinden het natuurlijk belangrijk dat het geld van onze deelnemers goed terecht komt. Dus wij monitoren dat en hebben de dure plicht om de deelnemers daarover te informeren: het is tenslotte hún bijdrage. Maar we realiseren ons ook dat wij goed zijn in loten verkopen, en de goede doelen in goeddoen.'

Arnoldussen: 'Daarom schenken wij in vertrouwen. Dat is ook wat ons onderscheidt. Wij horen vaak van goede doelen dat steeds meer geldgevers hun bijdrage "oormerken". Dan moet het aan een specifiek project worden besteed. Ook wij geven wel aan projecten, maar wij zien vooral de kracht van een ongeoormerkte, vrij besteedbare bijdrage. Natuurlijk vragen we de goede doelen om ons inzicht te geven in hun werkzaamheden. Maar we doen dat zo *lean and mean* mogelijk. Goede doelen hoeven voor ons geen ellenlange formulieren in te vullen.'

'Wij zijn goed in loten verkopen, goede doelen in goeddoen'

Wat vindt de Postcode Loterij belangrijk bij het toekennen van geld aan organisaties?

'Wij staan voor het financieren van verandering, van vooruitgang. Wij zien onszelf als verlengstuk van het maatschappelijk middenveld. En wij geloven dat dat maatschappelijk middenveld over de volle breedte moet worden ondersteund. Daarom steunen wij een breed palet aan organisaties, zowel de wat meer "conformistische" als activistische. Een van de belangrijke doelen van de loterij is bescherming van natuur en klimaat, bij uitstek terreinen waarop Natuur & Milieu actief is. En jullie weten impact te behalen met jullie werk. Dat vinden wij ook belangrijk: verandert er echt wat?'

Op wat voor projecten is de Postcode Loterij trots?

'Ik ben een beetje huiverig om te zeggen dat wij trots zijn op specifieke projecten. Wij zijn vooral trots op dat schenken in vertrouwen. Bij Natuur & Milieu moet ook weleens een computer worden verwisseld of nieuwe stoelen aangeschaft. Die dingen stellen jullie in staat je werk te doen. Met projecten kunnen we natuurlijk goed aan

deelnemers laten zien waar hun geld naartoe gaat. Maar wij zijn vooral trots op het feit dat wij Natuur & Milieu helpen haar missie uit te voeren.'

Kende je Natuur & Milieu al voordat je bij de Postcode Loterij kwam werken?

'Jazeker. In een vorig leven werkte ik in de Haagse politiek als beleidsmedewerker, onder meer aan vergroening van het belastingstelsel. Toen heb ik Natuur & Milieu leren kennen als een zeer betrouwbare, objectieve organisatie. Nu met de Tweede Kamerverkiezingen vind ik het ook cruciaal dat jullie het groene gehalte van de partijprogramma's haarscherp in de gaten houden.'

Wat doet de Postcode Loterij zelf aan duurzaamheid?

'Ten eerste, heel simpel: loten verkopen en zo goede doelen ondersteunen. Wij financieren veel groene clubs. Bijvoorbeeld ook Stichting De Noordzee, waarmee jullie samenwerken met De Rijke Noordzee om in windmolenparken de onderwaternatuur te versterken, met steun uit ons Droomfonds waarmee we gedurfde dromen van goede doelen financieren. Daarnaast zien wij het zelf als dure plicht voorop te lopen in duurzaamheid: onze hele bedrijfsvoering is CO₂-gecompenseerd. En ook met ons prijzenpakket willen we een bijdrage leveren. Wij gaven bijvoorbeeld aan al onze deelnemers een ledlamp toen niemand er nog een had. En met de "Vega Favorieten"-campagne in samenwerking met Albert Heijn en Unilever proberen we onze 3 miljoen deelnemers te laten ervaren dat eten zonder vlees net zo lekker is. Als we echt iets voor het klimaat willen doen, hebben we al die gewone mensen die meedoen met de loterij héél hard nodig.'

Heb je persoonlijk een sterke band met het thema duurzaamheid?

'Ja. Ik heb twee jonge kinderen, meisjes van 4 en 6, en ik maak me wel zorgen over de wereld die we aan hen overdragen. Ikzelf gedraag me daar ook wel naar: ik eet wel vlees, maar niet vaker dan één keer per week. Ik heb zonnepanelen op mijn dak gelegd. Dat soort kleine dingen. Maar daarmee redden we het natuurlijk niet. Dus ja: ik maak me zorgen en handel daarnaar, maar ik hoop ook dat we dat maatschappijbreed doen.'

In januari verlengde de Nationale Postcode Loterij de samenwerking met Natuur & Milieu met nog eens vijf jaar. Zo kunnen we mede dankzij de loterij en haar deelnemers doorgaan met het verduurzamen van Nederland!

Jonne Arnoldussen,
hoofd Goede Doelen van de
Nationale Postcode Loterij

VAKANTIEPLANNEN

Door Marjolein Demmers
Directeur Natuur & Milieu

Met de eerste lentedagen begint de reislust weer door het huis te dwalen. Kunnen we deze zomer op pad en wat gaan we doen? Twee jaar geleden treinden we naar Rome, met een tussenstop in Edolo, naar de Italiaanse Alpen. Met meermaals nachtelijk overstappen door een technisch mankement bleek de treinreis uiteindelijk hét vakantieavontuur. Nu lonken de Spaanse Pyreneeën. Opnieuw met de trein. Een heerlijk contrast: van het werken tussen vier muren, naar uitgestrekte landschappen en de wildernis in.

Herpakt Nederland zijn oude reisgedrag met veel vliegvakanties?

Het afgelopen jaar moesten we het allemaal van ons eigen land hebben voor vakantie en vertier. Nu de versoepelingen in zicht komen, rijst de vraag: herpakt Nederland zijn oude reisgedrag met veel vliegvakanties? Of kiezen we blijvend voor een vakantie dicht bij huis? Uit onderzoek van Natuur & Milieu bleek dat twee derde van de werknemers in ieder geval voor werk minder wil vliegen. Ja, zeggen ook de grote werkgevers: minder zakelijk vliegen is een blijvertje. Via Zoom en Teams blijkt die conferentie in Londen of die meeting in New York ook goed bij te wonen. Voor het klimaat is dat geweldig nieuws. Want een derde van de reizigers op Schiphol vliegt voor werk. Die veranderde houding is de nieuwe realiteit. Laten we hopen dat ook vakantievierders hun reisgedrag aanpassen.

De toekomst van de luchtvaart ligt ongetwijfeld op tafel bij de onderhandelaars van ons nieuwe kabinet. Ik hoop dat onze toekomstige bestuurders de nieuwe realiteit onder ogen zien. Een extra vliegveld is totaal overbodig. Effectief klimaatbeleid voor de luchtvaart, daarentegen, moet zo snel mogelijk op papier: grenzen aan groei zijn nodig. Maak het eenvoudiger om te reizen met de internationale trein. Dat komt de reislust van mensen ten goede, én het klimaat.

AFHAALMAALTIJDEN ZONDER AFVAL

Tijdens de lockdown werd een afhaal- of bezorgmaaltijd bestellen opeens een daad om de lokale horeca te steunen. Die steun was hard nodig, maar helaas zit er ook een minder leuke kant aan al die afhaalmaaltijden. Ze leiden tot veel verpakkingsafval, met de veelal plastic bakjes die lastig te recyclen zijn. Dat kan anders. Daarom startten we binnen ons project Mission Reuse een proefproject met herbruikbare afhaal- en bezorgbakjes: de Take Back Boxes.

Samen met het Utrechtse restaurant BROEI testen we sinds januari de potentie van herbruikbare afhaal- en bezorgbakjes. Tijdens de proef kunnen gasten van BROEI maaltijden afhalen of laten bezorgen in herbruikbare of wegwerpverpakkingen. Kiezen ze de herbruikbare variant? Dan ontvangen ze 2,50 euro korting. Na gebruik leveren zij de bakjes weer in bij het restaurant en ontvangen 15 euro statiegeld terug.

De proef levert belangrijke inzichten op om te beoordelen of herbruikbare bakjes op grotere schaal interessant zijn voor de Nederlandse horeca. De resultaten zijn tot dusver zeer positief. De helft van de gasten van BROEI koos voor de herbruikbare optie en ook de medewerkers zijn erover te spreken. Zo kost het de ondernemer weinig extra moeite, maar scheelt het veel verpakkingskosten. Dankzij de positieve resultaten willen meer ondernemers in Utrecht zich aansluiten bij de proef. Hopelijk kunnen binnenkort op nog meer locaties maaltijden worden besteld zonder afval. Wilt u meer weten? Volg dit project op: www.missionreuse.com.

LUCHTVAART VLIEGT DOOR ZIJN BUDGET HEEN

Als we de klimaatafspraken van Parijs doorrekenen naar maximale CO₂-uitstoot voor de luchtvaart, hoeveel koolstofruimte heeft de sector dan nog? Oftewel: hoeveel kan de luchtvaart groeien? Of hoe sterk moet hij krimpen?

In december publiceerden wij ons onderzoek naar de beschikbare koolstofruimte voor de luchtvaart. Hierin vertaalde Natuur & Milieu het Klimaatakkoord van Parijs naar een koolstofbudget voor de vliegsector. Conclusie: de Luchtvaartnota die minister Van Nieuwenhuizen in het voorjaar van 2020 presenteerde, stuurt aan op een flinke overtreding van 'Parijs'. In 2038 is dit koolstofbudget opgebruikt en in 2050 met 90 megaton overschreden. Daarom is nu een CO₂-plafond voor de Nederlandse luchthavens nodig, dat ervoor zorgt dat de uitstoot van de sector ieder jaar met 5,2 procent daalt. Nederland zou het eerste Europese land zijn met een dergelijk plafond.

We presenteren ons onderzoek in aanloop naar het luchtvaartdebat op 16 december in

de Tweede Kamer, waar ook de Luchtvaartnota op de agenda stond. Onze oproep aan het kabinet: neem onze studie ter harte en formuleer doeltreffend klimaatbeleid.

Ons model vertaalt het wereldwijde koolstofbudget naar een budget voor de Nederlandse luchtvaart

Koolstofbudget

We ontwikkelden een model om het wereldwijde koolstofbudget te vertalen naar een budget voor de Nederlandse luchtvaart. De uitkomst: tot 2050 is er voor de Nederlandse luchtvaart 172 megaton CO₂ beschikbaar. Een

koolstofbudget geeft weer hoeveel broeikasgassen maximaal kunnen worden uitgestoten om opwarming van de aarde te beperken. Het Nederlandse Klimaatakkoord, dat voor andere sectoren in Nederland geldt, hanteert een budget dat opwarming binnen de 2 graden houdt. Dit uitgangspunt hanteerden we daarom ook bij het bepalen van het maximale budget voor de luchtvaart. Onderzoeksbureau CE Delft valideerde het model.

Innovatie niet voldoende

Uit het onderzoek blijkt bovendien dat de benodigde CO₂-vermindering niet te behalen is met alleen technologische innovatie, zoals duurzame brandstoffen, elektrisch vliegen of efficiëntere vliegtuigen. Zelfs wanneer de overheid vol inzet op innovatie, blijft de CO₂-uitstoot veel te hoog. Vermindering van het aantal vluchten is noodzakelijk om binnen het koolstofbudget te blijven. Bij een constant aantal vluchten is binnen het koolstofbudget ruimte voor circa 300.000 tot 360.000 vluchten per jaar tot 2050.

GROENE DOENER

SAMEN BOUWEN AAN EEN TOEKOMSTBESTENDIG VOEDSELSYSTEEM

In september 2020 startten Simon Schilt, Minne Baukema en Hester Schilt de consumentenbeweging 'Onze Markt'. Zij verenigen consumenten en brengen onder eigen label producten naar de schappen. Over die producten beslissen consumenten.

'Alle drie zijn we altijd bezig de wereld een stukje beter maken. Simon is gaan zien dat onze voedselvoorziening een cruciale rol speelt in de transitie naar een duurzame samenleving. Minne is geïnteresseerd in de organisatie van de voedselketen en Hesters interesse komt door haar liefde voor koken. Samen willen we met Onze Markt de waarde van voedsel herstellen. In Onze Markt komt alles samen: transparantie van de keten, eerlijke prijzen, duurzame landbouw en invloed van de consument.'

'Wij vertegenwoordigen de stem van de consument'

Mensen beslissen via vragenlijsten aan welke duurzaamheidseisen producten moeten voldoen. Vind je bijvoorbeeld het herkomstland belangrijk? Of het gebruik van bestrijdingsmiddelen? We willen laten zien welke prijzen horen bij de verschillende keuzes. Als de boer een eerlijke prijs krijgt, wat betekent dat dan voor de eindprijs van een product? Vaak scheelt dat maar een paar cent, maar dat weten mensen niet.

Als genoeg mensen zich bij ons aansluiten en stemmen over onze producten, kunnen supermarkten ons bijna niet weigeren. Wij vertegenwoordigen namelijk de stem van de consument.'

Kijk voor meer informatie over dit initiatief op: www.natuurenmilieu.nl/onze-markt.

Bent u ook groene doener?

Geeft u ook om de natuur en het milieu, en spant u zich in om de wereld een stukje groener te maken? Wij zijn benieuwd naar uw verhaal. Neem contact op via donateurs@natuurenmilieu.nl en inspireer anderen!

Jonge oester die zich heeft gevestigd op de reefcube

DE RIJKE NOORDZEE ZETTE 30.000 JONGE OESTERS UIT IN ZEE

Afgelopen zomer lukte het in de oesterkweek van ons project De Rijke Noordzee om oesterlarven te laten groeien tot oesterbroed. We zijn ontzettend trots dat het gelukt is. De ruim 30.000 jonge oesters zijn inmiddels uitgezet in de Zeeuwse Voordelta.

Het kweken van de platte oester is ontzettend lastig. Oesterlarven bereiken de volgende levensfase van de jonge oester, oesterbroed, vaak niet. Bij de oesterkweek van De Rijke Noordzee is dat nu wel gelukt. Hiermee is de terugkeer van oesterbanken in onze Noordzee een stap dichterbij.

We gaan onderzoeken hoe de uitgezette babyoesters groeien, en of de materialen waarop ze vastzitten daarop van invloed zijn. Oesterbroed hecht zich aan verschillende soorten schelpen en in dit geval ook aan de reefcube, een schaalmodel van een kunstmatig rif. Over een paar maanden kijken we hoe goed ze groeien op hun nieuwe plek. In de komende drie jaar groeien de uitgezette oesters uit tot volwassen oesters.

De Rijke Noordzee doet binnen verschillende windparken op de Noordzee onderzoek naar natuurontwikkeling. Platte oesters komen in de Nederlandse Noordzee nauwelijks meer voor, terwijl ze van belang zijn voor gezonde onderwaternatuur.

**NATUUR
& MILIEU**

Contact over donateurszaken?

Natuur & Milieu
T.a.v. donateursservice
Postbus 1578, 3500 BN Utrecht

030-233 1328
donateurs@natuurenmilieu.nl
www.natuurenmilieu.nl

@natuurenmilieu
Facebook.com/natuurenmilieu
Linked.in/natuurenmilieu
@natuurenmilieu

ISSN 2211-355X

